

LADY WARWICK.

Írta: GUTTENBERG PÁL.

London, március havában.

Az angol nyilvános élet csudálatos gazdagságban produkálja a komplikált egyéniségeket s köztük főleg az olyanokat, kik az alkotóképességnek minden feltételével meg vannak áldva. Lady Warwick a maga hazájában, ahol az aktív jellemű ember valóban gyakori, még ott is a legszokatlanabb példák fölé emelkedik az ő teremtmény erejével.

A szociális tevékenység az angol közélet minden rétegében divatos, a legfelsőbb körök pedig különös kedveléssel hódolnak e divatnak. Azonban a Warwick grófnének élete-munkája annyira elüt a tipikus angol filantróp-törekvésektől, hogy illőnek tartjuk már jóelején megtenni a kellő disztinkciót. Törekvéseinek a maga körében nagyon nehezen tudott szimpátiát szerezni, azonban Lady Warwick töltötte magát a nagyok gáncoskodó véleményén és mindenét a nemzet millióinak nemesítésére áldozza. És az áldozat valóban nem csekély, mert magába foglalja ennek az asszonynak tömérdek nagy vagyonát és vagyonánál is értékesebb életét.

A Warwickok a Hódító Vilmostal bejött nagyok legnagyobbjai közé tartoznak. Legrégibb angol ősük, aki még féligmeddig normann lovag volt, hatalmas befolyása révén környezetétől a „Kingmaker” nevet kapta. A família évszázadokon keresztül megőrizte fényét és vagyonát, adott is az angol nemzetnek jeles katonákat, bírákat, politikusokat; arról azonban nincsen sok híradásunk, hogy ezerestendős történetük folyamán a család

asszonyai mi jót műveltek. Bezzeg sokat mesél a krónika e mai utódjuk cselekedeteiről; de ama fényes múltú család ebben egészen ártatlan, mert itt már nem a nagy familia erénye érvényesül. Ez a modern angol asszonytípusnak egy szerencsés megnyilatkozása.

Az angol társadalom talaja manapság igen gazdag erős asszony-egyénségekben, de ilyen nagy életarányokat közöttük is csak kevésnél találunk. Lady Warwick személyisége pedig olyan hatalmas barázdát von a mai angol nyilvános élet mezején, amelyhez foghatót angol földön semmiféle más egyéni jellemű. törekvés nem tud felmutatni.

E sorok írója közel húsz esztendeje nyomon kíséri az angol népnevelés munkáját, főleg ama messzemenő perspektíváiban, amelyek az ipari s gazdasági termelés napról napra nehezebbé váló feltételeibe nyújtanak bepillantást.

Az angol nemzet áldozatkészsége e téren szinte kiemérendő és a technikai készséggel olyannyira megáldott népek még amellett bőven elég módja is van arra, hogy a jól fizetett iparágak technikai gyakorlatában iskolázdóják. Az élelmicikkeknek nagyarányú bevitelük pedig (mit egyébként a nép hatalmas fogyasztóképessége megkövetel), a kiegészítés és az idegen invázió mumusa rendkívül rövid idő alatt érlelte a széles rétegek amaz örök ábrándját, hogy a mindennapijához kellő élelmiszereket ki-ki a maga házatáján termelhesse.

A mezőgazdasági munkáskéz ritka ebben az országban és a hatalmas virágzásnak örvendő baromfityenésztés, meg a kertészkedés arra van utalva, hogy drága napszámbérekkel a városi élethez szokott ipari munkásokat visszaédesse a faluba. Ami természetesen ritkán sikerül, bár a munkáselem szintén epekedik a falusi otthonnal együttjáró földműves élet után.

Az állam gépezete e téren a nagy áldozatok mellett is igen nehézkesen működik, a társadalom s a politika nagyjai pedig lelkesítő beszédek tartanak ugyan a kerteszet ügyében, magán a dolgon azonban mitsem lendítenek. Cselekvő ember kellett a gátra, aki kézzelfogható példával képes volt megmutatni, hogy mikép lehet egy

népet a maga illúzióinak megvalósítására vezetni. És ez az ember egy asszony volt.

Warwick grófné már kisvárosi otthonában Warwickban szűkebb keretek közt megoldotta a későbbi nagy problémákat. Pedig e problémák s a velük járó áramlatok ezer oldalról törtek elő megannyi követeléssel. Számítalan nagy érdeknek kölcsönös egymáshatásában e messzelátó asszony egy eszméjét különös nyomatékkal ápolta, t. i. a nők hivatásos munkájának szakadatlanul új meg új teret hódított. Nem vezette Warwick grófnét ez útján holmi férfiellenes indulat, sőt inkább minden egyes lépésében mindig univerzális gondolatok sarkalták. Imhol tizenkét éve közzétett egy jelentős kis dolgozatában „Women and the Future of Agriculture” az egész angol népeletet felölelő univerzalitással világítja meg a kérdést.

„Hogy nőnemű népességünk mind nagyobb számmal torlódik a kenyérkereső foglalkozások minden ágába, az olyan tünete a tizenkilencedik századnak, mely bennünket a legnagyobb nehézségek elé állít. Ezzel szemben csak másodrangú jelentősége van amaz országos csapásnak, mely a mezőgazdasági depresszió szakadatlan katasztrófáival jár. Ha tehát bármily úton-módon is tudunk teremteni újrendű foglalkozási ágakat, még pedig olyanokat, hogy azok az asszonynépet nagy számmal lekössék a vidéki élethez i akkor az ilyen terv igazán nagy becsben részesülne a körünkben és ennek sikere a társadalmi tudományok nagy diadalát jelentené.”

Warwick grófné e sejtelmes gondolatmenetét a következő két gyakorlati jellemű proposícióval egészíti ki:

1. Nők részére szolgáló mezőgazdasági képzőintézet lesz szervezendő.

2. Nők részére szolgáló földműves telepeket kell az ország különböző tájain teremteni.

E gondolatok nem nyugtalanították sokáig Lady Warwickot, mert amidőn látta, hogy az illetékesek nem nagyon sietnek azzal, amit az ő szeme sietősnek látott fogta magát és nekigyürkőzött egymaga, hogy a nyilvánosságba kidobott prepozíciókat sorjában megvalósítsa. Költség és fáradság nem jött számba, hozzálátott az építéshez. A hívek odaadó serege elég erkölcsi erőt képviselt az irányadók szűkkeblű közönyének megtörésére.

A múlt század nyolcvanas éveiben Arnold Toynbee hatása alatt szervezett University Settlementek igen megfelelő formát adtak Lady Warwicknak az alapvető lépések megtételére. Nyomban az agitáció elején 1898-ban alapította a később róla elnevezett „Lady Warwick Hostel” Readingban, az ott virágzó University College árnyékában. Eme College-hez ugyanis egy nagystílű kertészeti fakultás van csatolva, melynek oldalán nagy jövőt várhatott a maga szerény néven „Hostel”-nek nevezett első Settlementje részére. A rákövetkező évben ugyanott megnyitotta második hasonló telepét „Lady Gardener”-ek részére, azóta mai napig a rokon intézmények egész sora szervezkedett Warwick grófné védelme alatt, mely intézmények részesei teljes mértékben élvezik amaz előkelő szakiskolák minden áldását.

A hosszabb és rövidebb folyamú kurzusok munkakörét érdemes lesz néhány szóban összefoglalnunk. Gyakorlati tanfolyamok t a) kertészet és méhtenyésztés; b) telegazdaság és méhtenyésztés; c) baromfitenyésztés. A gy-

akorlati feladatok végzésére minden Settlementnek saját tulajdonát tevő kísérleti telepe van. Elméleti tanfolyamok: mezőgazdaság, kertészet, kémia, botanika, entomologia, geológia, meteorológia és könyvvitel. Azonkívül szem előtt tartják a növendékek üzleti előkészítését a legmesszebb menő angol értelemben, amilyenek a virágnak, gyümölcsnek, zöldségnek piaci csomagolása stb. Az asztalosság, virágkötés, gyümölcsbefőzés meg zöldségaszalás és több idevágó gyakorlati diszciplína, mindenik Lady Gardner részére, kinek-kinek a maga hajlandósága szerint nyitva áll.

Országszerte az üzleti életben, sőt a kolóniákon is, már szép számmal érvényesülnek Warwick grófné tanítványai és hívei, kiknek százeit s talán ezreit e nagy asszony a maga hatalmas energiájával számon tudja tartani és az élet nagy munkájához szükséges lelki erővel tovább is tudja táplálni. Megteremtett evégből egy kis folyóiratot „The Womans Agricultural Times” címmel, melyet ma már a tanítványai vezetnek mesterük szellemében.

Lady Warwick agitáló és teremtő munkájának nyomában sorra alakulnak kertészeti és állattenyésztő telepek, az életben kinn fáradozók testete pedig Club-ok a legmesszebbmenő üzleti kapcsolatokkal. Mindannyiját e nagy asszonynak szelleme tartja ébren és serkenti munkára.

Mire e sorok napvilágot látnak, valószínűleg megérkezett magyar környezetébe Lady Warwick.* Magyar földön, a magyar társadalom körében, a maga eszméi számára teljesen érett talajt fog e hölgy találni, de bizonyára találni fog hálás tanítványokat is azok közt, akik majd köréje gyűlnek, kétségkívül nőket és férfiakat egyaránt.

Éppen a férfiakat legyen szabad soraim végén különös nyomatékkal emlegetni, főleg amaz elég gyakori típust, aki életének súlyosabb fordulatainál mindig, még deresedő fejjel is az édes anyjára gondol. Hallgassák csak meg az ilyen férfiak Lady Warwickot és eszméljenek rá, hogy mit jelentett volna édes anyjuknak, életgondok közepette, ha egy Lady Warwickhoz hasonló lény bátorságot öntött volna lelkébe.

Lady Warwick fáradozásának legszebb gyümölcse a néhány év óta nagy centrummá váló Studley Horticultural College for Women, Studley Castleban, a grófné birtokán, Warwickshirban. E nagy intézetet egészen a maga elvei szerint valósította meg, körülbelül a fentebbi stúdiumok és gyakorlati diszciplínák szellemében. A napi piacnak való kertészkedés és a kömök fogyasztóközönségének közvetlen élelmézése, továbbá az ezzel kapcsolatban keresztülvitt üzleti számvitel sok tekintetben excepcionális jellemet ad ez intézetnek. A „The Guild of the Daughters of Ceres”, az az erős erkölcsi kapocs, mellyel ez a messzi perspektívájú Főiskola a maga régi és új tanítványait a világ négy sarkán is együtt tartja.

* Közbejött megbetegedése miatt jövedele elhalasztódott. Szerk.